

YENİ TEKNOLOJİLERİN SOSYAL BİLİMLERE ETKİSİ

Teknolojinin tanımı bilginin pratik uygulamasıyla görevin tamamlanmasının sağlanmasıdır. Son yirmi yıl içinde teknolojilerdeki hızlı gelişmeler yalnız sosyal bilimlerde değil tıp dahil bütün bilim dallarında yeni gelişmelere yol açmıştır.

Prof. Dr. Hasan Köni

Yeni teknolojik uygulamaların mutlaka çok olumlu olan yanları bulunduğu gibi zaman içinde insanlık için olumsuz yanları, düzenlenmesi gereken yönleri olduğu görülmektedir. Yeni teknolojiler bütün insanlığı ilgilendirdiği ve yansımalarının etkilerinin ülkeden ülkeye değişmesi ya da ortak bazı sorunların ortaya çıkmasına neden oldukları için devletlerin bazı hususlarda ortak düzenlemelere gitmeleri gerekmektedir. Bunun için bazı konularda yeni uluslararası hukuk kurallarının oluşturulması gerekmektedir.

Teknolojinin olumlu etkileri herkes tarafından kabul edilmektedir. En önemli etkilerinden biri de iletişim alanında olmuştur. Örneğin iş sektöründe pazarlama, yerel ya da bölgesel olmaktan çıkmış dünya geneline ulaşım ve pazarlama olanakları doğmuştur. Şirketler medya platformlarını kullanarak kârlarını hızla arttırmışlardır. Mallarını tanıtmak için maliyetli ziyaretler yapılmasına gerek kalmamıştır. İnternet üzerinden her türlü mal ve hizmete ulaşmak mümkün olmuştur.

Sağlık açısından tıbbi alanda sürekli araştırma ve gelişme yapılmasıyla kişilerin sağlığı konusunda bilgi depolanması, hastaların uzaktan takibi, X ışınları ile teşhisin kolaylaşması, suni organlar, Robotik ameliyatlar insan sağlığı açısından önemli gelişmeler olmuştur.

Eğitim açısından, Covid pandemisinde görüldüğü

gibi, eğitim internet, zoom, Teams ve diğer uygulamalarla kesilmeden yapılabilmektedir. Bugün birçok üniversitede internet üzerinden eğitim verilebilmektedir. Üye olduğu takdirde yabancı dergilere, kütüphanelere ve gazetelere kolayca erişmek ve gerekli araştırmaları yapmak mümkün olmaktadır. Yabancı uzmanların konferanslarına kolayca ulaşılmaktadır.

Her yeni gelişim getirdiği kolaylıklar ve çözümlerin yanında bazı olumsuzluklarda ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, internet teknolojisi suçluları takip işlemlerinde büyük bir başarı sağlamıştır. Ancak, aynı teknoloji yeni siber suçların doğmasına neden olmuştur. Kişilerin bilgileri çalınmış, kişisel hesaplarına girilmiş, teröristler sosyal medya üzerinden yeni teröristleri yanlarına çekmişler ve propagandalarını rahatça yapabilmişlerdir. Sosyal medyanın olumlu ve olumsuz kullanımları toplumlarda olumsuz hareketler yaratmıştır. Devlet, internet ve yapay zekâ sayesinde kendi toplumunu rahatça denetim altına alabilmektedir. Öte yandan izinsiz ve gereksiz izlemeler yüzünden insan hakları ihlallerinin de arttığı görülmektedir.

Yalan yanlış bilgiler, yabancı devletlerin yoğun propagandaları, casusluk faaliyetleri, ülkelerin sınırlarını rahatça aşabilmektedir. İnternete bağlı kameralar her şeyi olumlu ve olumsuz yönleri ile toplumun önüne sermektedir.

Özellikle teknolojideki gelişmelerin olumsuz yansımaları sonucu ülke içinde ve diğer ülkelere de yansıdığı için ülke dışında bazı hukuksal

¹ İstanbul Kültür Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı ve TESAM Yüksek İstişare Heyeti Başkanı.

düzenlemeler gerekmektedir. Örneğin, çok uluslu ya da transnasyonal şirketlerde vukuu bulan bir yolsuzluğu araştırabilmek için müfettişlerin bu şirketlerin diğer ülkelerdeki faaliyetlerini araştırmaları için ülkeler arasında bir 'karşılıklı yasal yardım anlaşması' yapmaları gerekmektedir. Maalesef bu tür bir anlaşma dahi dijital ortamda oluşan yolsuzlukların çözülmesinde yeterli olmamaktadır.

Bir doktora öğrencisinin, deniz alanında yapılan savaşta insansız denizaltı kullanılmasının hukuki durumu nedir sorusuna verilecek cevap; bu konuda henüz bir kural olmadığıdır. Aynı durum iç hukuk içinde geçerlidir. Teknolojilerin yarattığı sorunlar karşısında iç hukuk kuralları çok ağır gelişebilmektedir. Meclislerde bulunan hukukçuların yeni teknolojileri takip edip kural yaratacak durumları yoktur. Olaylar toplumu rahatsız etmeye başladığında, reaksiyonlar arttığında ancak görülebilen hususta bazı kurallar ihdas edilebilmektedir. Hukuk teknolojik

"Teknolojilerin yarattığı sorunlar karşısında iç hukuk kuralları çok ağır gelişebilmektedir."

gelişmelerin ancak arkasından gelebilmektedir.

Gelişen teknolojilerin uluslararası hukukun geliştirilmesi yoluyla da çözüme kavuşturulması üzerinde durmamızın nedeni bazı biyomühendislik, nanoteknoloji, yapay zekâ gibi teknolojilerin insanlığın en önemli sorunlarını çözebilecekleri: Örneğin bütün hastalıkları iyileştirme, insan yaşamını uzatma, iklim değişikliği sorunlarına çözüm getirme gibi etkileri olduğu hesaplanmaktadır. Ancak bu teknolojiler kötü kullanıldığında ya da beklenmedik olumsuz bir etki oluştuğunda bu teknolojilerin, 'küresel katastrofik zarar' yani varoluş zararı verebilecekleri öngörülmektedir. Gelişen bu teknolojilerin, değişik ülkelerde gene değişik amaçlarla kullanılmalarını düzenleyen ortak bir hukuk metninin olması önerilmektedir. Devletler yaptıkları anlaşmalarla kendilerini üstün durumda buldukları bir alanda kısıtlanmaya gidilmesinden hoşlanmamaktadır. Nükleer silahların büyümesi, yayılması, silahlanmanın artması, gıda ürünlerinin suni üretilmesi, genetik olarak inşa edilmiş virüsler ve bunun gibi birçok sonuçlarını bilmediğimiz gelişmeler karşısında insanlığın ortak bir zeminde buluşmasını gerekli kılmaktadır.